

Flora- en faunaonderzoek aan de Babsloot in Boskoop in het kader van het bestemmingsplan “Torenpad Oost”

Natuur-Wetenschappelijk Centrum, Noorderelsweg 4A, 3329 KH Dordrecht

**Flora- en faunaonderzoek aan de Babsloot
in Boskoop in het kader van het
bestemmingsplan “Torenpad Oost”**

Flora- en faunaonderzoek aan de Babsloot in Boskoop in het kader van het bestemmingsplan “Torenpad Oost”

Opdrachtgever: Van Omme & De Groot B.V.

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: Jan de Bruijn, Rob Haan, Vivian Maas

Samenstelling: Vivian Maas

Foto's: Vivian Maas

Flora- en faunaonderzoek aan de Babsloot in Boskoop in het kader van het bestemmingsplan “Torenpad Oost” [Samenst.: Maas, V.] [Foto's: Maas, V.]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: Flora- en faunawet, Babsloot, Torenpad Oost, Boskoop

W775/ P13-053

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, augustus 2013

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Gebiedsbeschrijving en plannen	7
3	Wettelijk kader Flora- en faunawet	9
4	Methode	13
5	Resultaten	17
6	Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	21

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Tabellen soorten Flora- en faunawet

Bijlage 2: Vleermuizen, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

Bijlage 3: Vogels, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

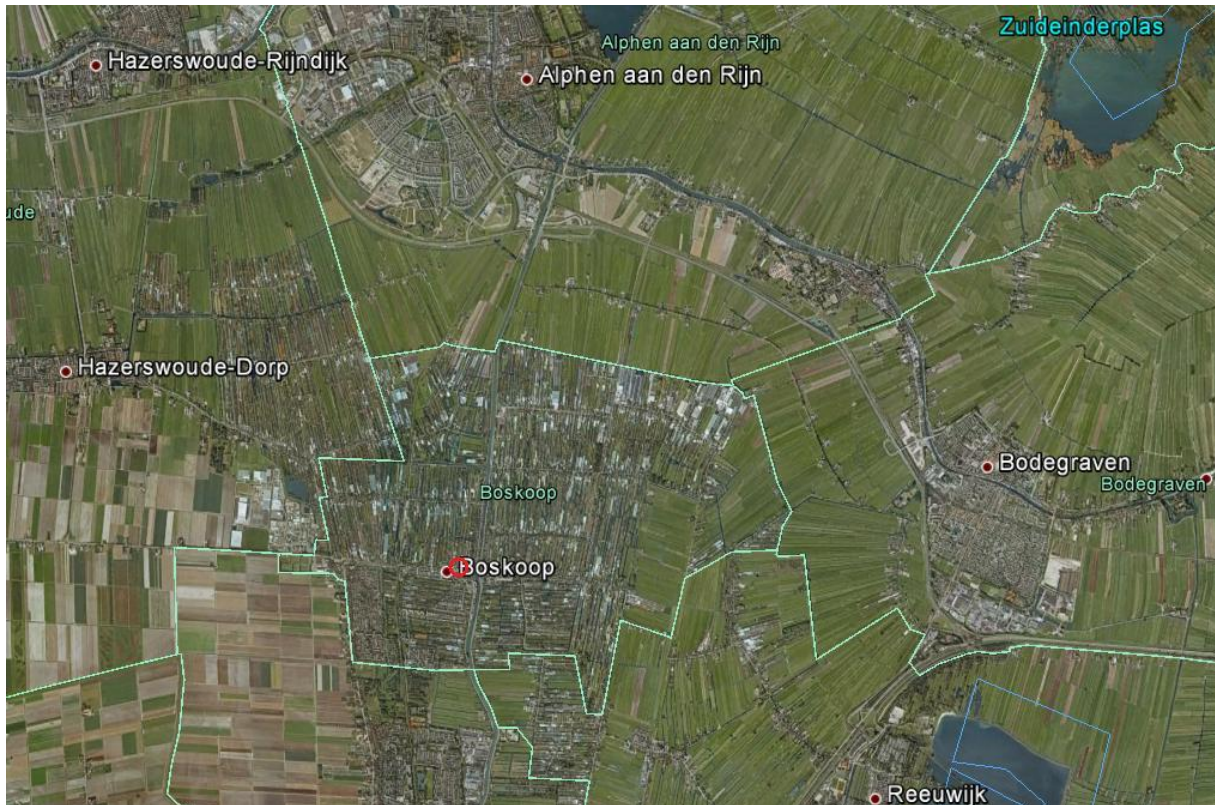
Bijlage 4: Verspreiding Platte schijfhoren in Nederland vanaf 2004

1. Inleiding

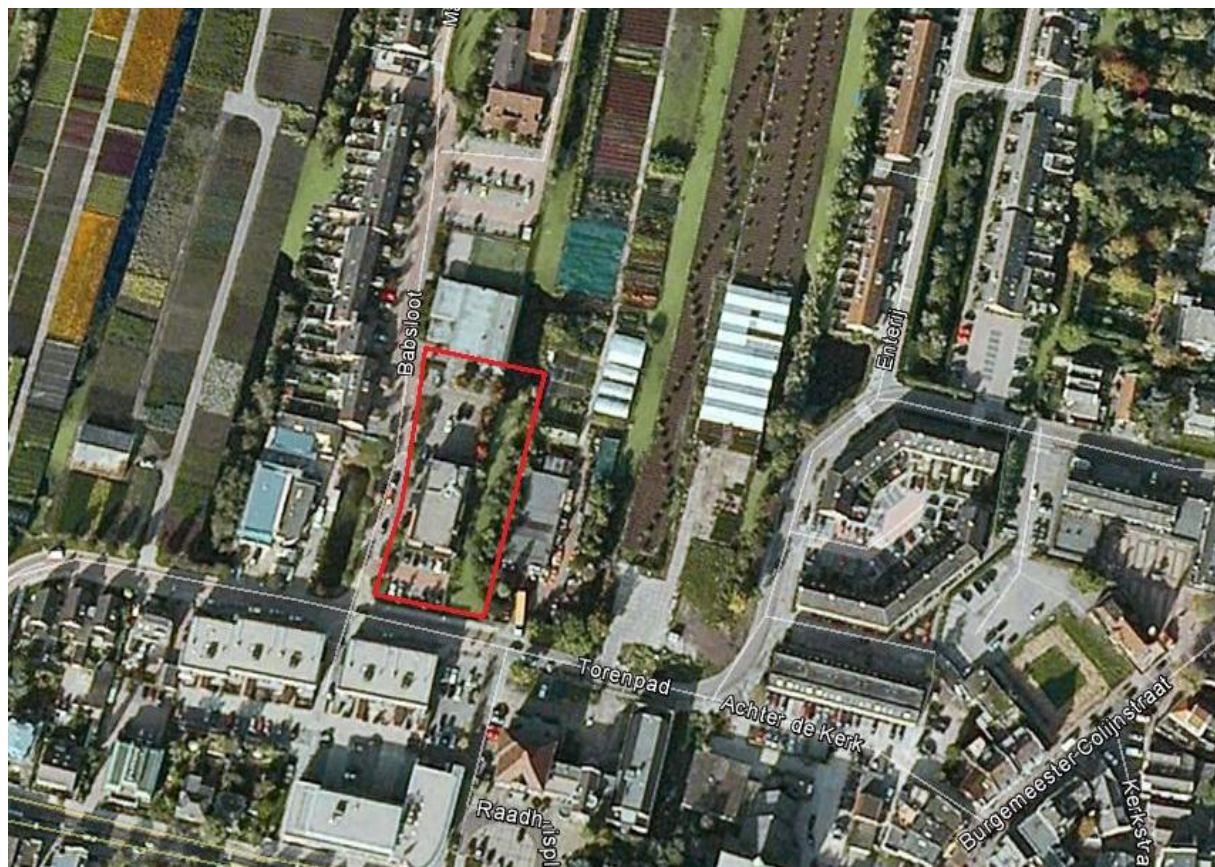
Van Omme & De Groot is in samenwerking met de gemeente Boskoop bezig met het opstellen van een bestemmingsplan voor het project "Torenpad Oost" in Boskoop. Voor dit bestemmingsplan is in 2010 reeds een quickscan flora en fauna uitgevoerd door het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) (*L. Veen, 2010. W514 Project "Torenpad Oost" en de Flora- en faunawet*).

Omdat het plangebied voor dit bestemmingsplan recent is uitgebreid met de deellocatie Babsloot, heeft Van Omme & de Groot het NWC gevraagd om voor deze deellocatie een aanvullende quickscan flora en fauna uit te voeren en om advies uit te brengen met betrekking tot de relevante natuurwetgeving.

Flora- en faunaonderzoek aan de Babsloot in Boskoop in het kader van het bestemmingsplan
"Torenpad Oost"

Figuur 1: Ligging plangebied (rood omcirkeld) in de omgeving

Figuur 2: Begrenzing plangebied (rood omlijnd)

Bron kaartmateriaal: Google Earth

2. Gebiedsbeschrijving en plannen

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt ten zuiden van Alphen aan den Rijn in de kern van Boskoop (provincie Zuid-Holland) (figuur 1). In het noorden wordt het gebied begrensd door bebouwing en groen aan de Babsloot in de vorm van een bibliotheek, woningen en de daarbij behorende tuinen. Ten oosten van het plangebied ligt een brede sloot (foto 1) met daarnaast een bomenrij en in het zuiden en westen wordt het plangebied begrensd door respectievelijk de wegen "Torenpad" en "Babsloot".

Binnen het plangebied staat een dependance van de gemeente (foto 2). Een groot deel van het plangebied bestaat daarnaast uit parkeergelegenheid.

Foto 1: brede sloot aan oostkant van plangebied

Foto 2: dependance van de gemeente

Beschermde gebieden

Het plangebied ligt niet in de buurt van een Natura 2000- gebied of ander natuurgebied dat onder de bescherming van de Natuurbeschermingswet 1998 valt. De dichtstbijzijnde beschermde natuurgebieden zijn De Wilck (7,5 kilometer) en Broekvelden, Vetenbroek en Polder Stein (6 kilometer). Om deze reden is geen toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 nodig.

Daarnaast maakt het plangebied geen deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) (figuur 3). Het dichtstbijzijnde EHS-gebied ligt op circa 1,5 kilometer afstand. Omdat er, als gevolg van de voorgenomen plannen, geen oppervlakte aan EHS-gebied verloren gaat, is er geen toetsing aan de wet- en regelgeving omtrent de EHS nodig.

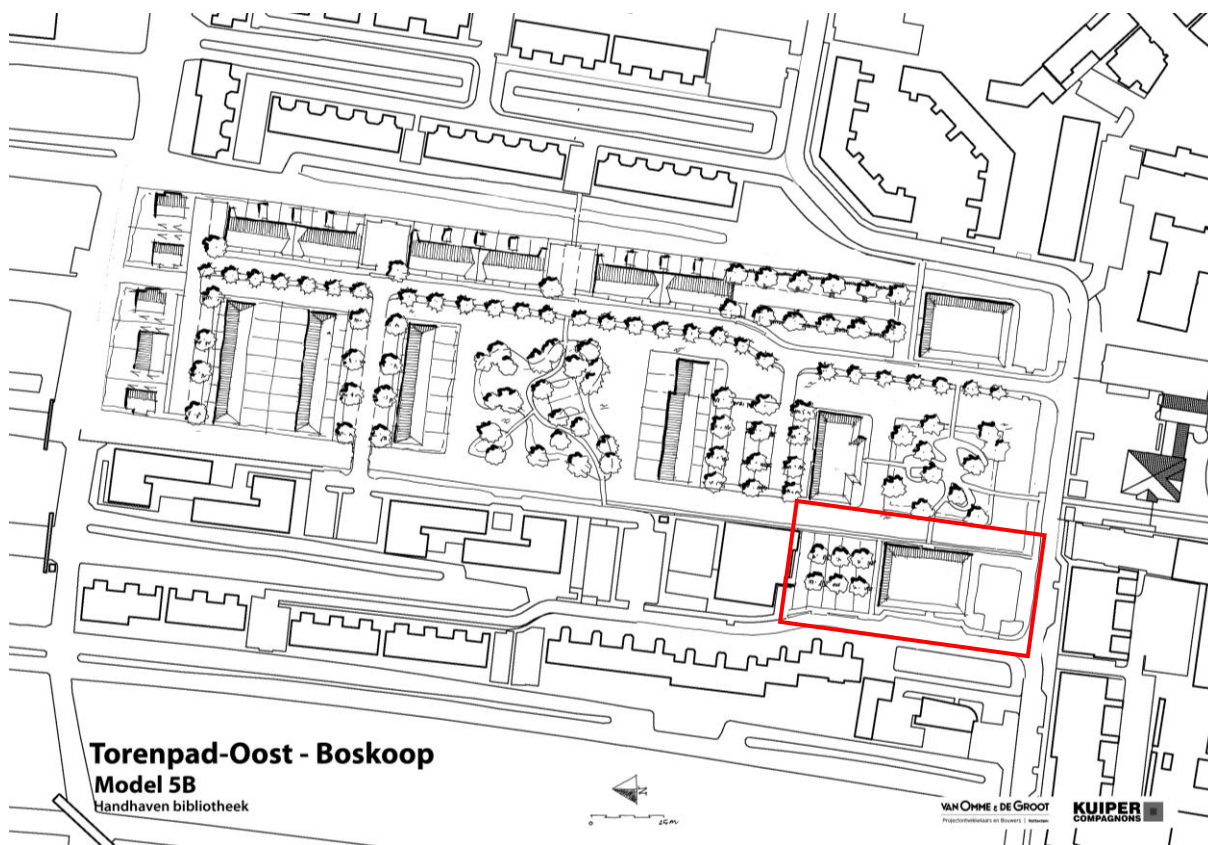
Plannen

De nu aanwezige bebouwing zal worden gesloopt en plaatsmaken voor een appartementencomplex van vier bouwlagen hoog dat op dezelfde contouren gerealiseerd zal worden. Er worden geen werkzaamheden aan de watergang ten oosten van het plangebied uitgevoerd en de parkeermogelijkheden blijven zoals in de huidige situatie bestaan (figuur 4).

Figuur 3: Ligging plangebied (rood omcirkeld) t.o.v. EHS-gebieden (groen gearceerd)

Bron: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx>

Figuur 4: Toekomstige situatie Torenpad Oost. Het plangebied voor deze quickscan is rood omkaderd.

3. Wettelijk kader Flora- en faunawet

Een groot deel van de inheemse dier- en plantensoorten wordt in ons land beschermd door de Flora- en faunawet (2002). Deze wet bevat een aantal verbodsbepalingen, waarvan vooral artikel 8 t/m 13 van belang zijn in het kader van flora- en faunaonderzoek (tekstvak 1). Deze verbodsbepalingen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen van deze wet kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden, enzovoort. Bij dergelijke (ruimtelijke) activiteiten moet op basis van de Flora- en faunawet en in het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) een toetsing plaatsvinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Inventarisatie van wettelijk strikt beschermde flora- en faunasoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit of het plangebied:
- Inventarisatie/beoordeling van (significant) nadelige effecten op deze beschermde soorten en hun habitat (zowel binnen het plangebied als binnen de invloedssfeer van het plangebied), als gevolg van de activiteit:
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

Sinds 2005 zijn de beschermde soorten uit de Flora- en faunawet verdeeld in drie groepen, die middels een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB), artikel 75, ondergebracht zijn in drie tabellen (bijlage 1):

Tabel 1: Algemene soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Indien deze soorten in of binnen de invloedssfeer van het plangebied voorkomen, hoeft geen ontheffing van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Wel dient de zorgplicht in acht genomen te worden.

Tabel 2: Overige soorten

Wanneer een door het ministerie goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit, geldt een vrijstelling voor deze soorten. Indien deze soorten in of binnen de invloedssfeer van het plangebied voorkomen, hoeft dan geen ontheffing van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Wel moeten de activiteiten aantoonbaar uitgevoerd worden zoals in de gedragscode beschreven staat. Tevens geldt de zorgplicht.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit, maar wel maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft bij aanwezigheid van deze soorten geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden.

Indien niet gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode en geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden. De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteit?
- Komt de gunstige staat van instandhouding van de soorten in gevaar?

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet

Artikel 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet:

Artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantingsplaatsen of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13: Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of uitheemse diersoort, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin of binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Soorten van Tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV Habitatrichtlijn (HRL)

Indien maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van deze soorten te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan toch een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Indien geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit artikel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (soorten bijlage 1 AMvB) of uit de Habitatrichtlijn (soorten bijlage IV HRL).

Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten (e)

En alléén voor soorten van bijlage 1 AMvB:

- Uitvoering werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting/ontwikkeling (j)

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteit?
- Is er een wettelijk belang (belang b, d, e of j)?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding van de soorten in gevaar?

Bij de aanvraag van een ontheffing Flora- en faunawet zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevindingen uit de flora- en faunatoets kort vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de beschermde soorten in en binnen de invloedssfeer van het plangebied duurzaam in stand gehouden zullen worden.

4. Methode

De quickscan die uitgevoerd is, bestond uit een veldbezoek en een kort literatuuronderzoek waarbij gebruik is gemaakt van informatie uit onderzoeken die in het verleden in de buurt van het plangebied hebben plaatsgevonden.

Literatuuronderzoek

Het plangebied dat in 2010 door het NWC onderzocht is, betrof een naastgelegen, groter plangebied dan in voorliggende quickscan (figuur 5). Tijdens dit onderzoek is gelet op geschiktheid van het plangebied voor en aanwezigheid van vleermuizen, strikt beschermde grondgebonden zoogdieren, vissen, amfibieën en reptielen, vogels met een vaste verblijfplaats, de Platte schijfhoren en vaatplanten. De enige, in het kader van de Flora- en faunawet, beschermde soort die tijdens dit onderzoek is aangetroffen, is de Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*). Exemplaren van deze soort werden op een aantal plaatsen in de brede watergangen binnen het plangebied aangetroffen (figuur 5).

Figuur 5: Plangebied in 2010 (rood omlijnd) en de locaties waar de Kleine modderkruiper is aangetroffen (gele stip)

In een rapport van Groenteam (2008) waarin de locatie "Torenpad Oost" ook is opgenomen (zelfde plangebied als in het onderzoek van het NWC), worden een aantal aandachtsoorten genoemd die mogelijk in het plangebied voor zouden kunnen komen. Het gaat hier om de waterplant Krabbescheer, de libellensoort Groene glazenmaker, de Kleine modderkruiper, de Bittervoorn, de Platte schijfhoren, de Rugstreep-

pad, vleermuizen, de Ringslang en broedvogels (Van Oostenburgge G-J., 2013). De Krabbescheer wordt niet vermeld in de tabellen van de Flora- en faunawet (bijlage 1), hetgeen betekent dat deze plantensoort niet onder de bescherming van deze wet valt en buiten beschouwing van dit onderzoek kan blijven. De Groene glazenmaker, de Kleine modderkruiper, de Bittervoorn en de Platte schijfhoren worden vermeld in tabel 2 of 3 van de Flora- en faunawet waardoor deze soorten streng beschermd worden. Omdat er voor de Groene glazenmaker geen geschikt habitat binnen het plangebied aanwezig is (dichte velden van Krabbenscheer ontbreken) en de watergang ten oosten van het plangebied niet aangetast wordt, zullen er geen nadelige effecten voor deze soort optreden en kan overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet ten aanzien van deze soort uitgesloten worden. Ook voor de Kleine modderkruiper, de Bittervoorn en de Platte schijfhoren geldt dat er geen verbodsbepalingen overtreden zullen worden omdat de watergang (en daarmee het leefgebied van de soorten) niet aangetast wordt door de voorgenomen plannen.

De Rugstreepad en de Ringslang worden vermeld in tabel 3 van de Flora- en faunawet. Voor de Ringslang is geen geschikt habitat aanwezig binnen het plangebied aan de weg Babsloot. Dit omdat geschikte winterverblijfplaatsen, broedplaatsen en geschikt jachtgebied ontbreken. Als broedplaats heeft de slang een zogenaamde broeihoop nodig. Deze kan bijvoorbeeld bestaan uit een afvalhoop, uit een kuil met plantaardig materiaal erin, dood hout, schors en mosplakkaten. Dergelijke broeihopen zijn niet binnen het plangebied aanwezig. Geschikte winterverblijfplaatsen, zoals holtes tussen boomwortels, onder boomstammen en tussen houtstapels, zijn ook niet aanwezig en doordat vrijwel het gehele plangebied uit verharding of bebouwing bestaat ontbreekt ook geschikt jachtgebied. Om deze reden kan de aanwezigheid van de Ringslang in het plangebied met voldoende zekerheid uitgesloten worden en is onderzoek hiernaar niet nodig.

In eerste instantie is het plangebied aan de weg Babsloot niet geschikt als leefgebied voor de Rugstreepad. Dit omdat vrijwel het gehele plangebied uit verharding en bebouwing bestaat. Om deze reden zullen de voorgenomen plannen in eerste instantie geen nadelige gevolgen voor deze soort hebben. Het is echter mogelijk dat het plangebied tijdens de werkzaamheden geschikt wordt voor deze soort doordat zandhopen en ondiepe plasjes kunnen ontstaan. Dit kan echter eenvoudig voorkomen worden door dergelijke hopen zand en plasjes af te dekken met zeilen waardoor de dieren deze niet kunnen bezetten. Op deze manier zullen de voorgenomen plannen geen nadelige gevolgen voor de Rugstreepad hebben en is onderzoek naar de aanwezigheid van de soort niet nodig.

Het gebouw van de gemeente dependance wordt mogelijk gebruikt door vleermuizen als vaste verblijfplaats. Ook kunnen vogels met een vaste verblijfplaats, zoals de Huis- mus en de Gierzwaluw gebruikmaken van het gebouw. Om deze reden dient onderzocht te worden in hoeverre de dependance geschikt is als verblijfplaats voor deze soortgroep en vogels. Daarnaast dient gelet te worden op de aanwezigheid van be-

schermde vaatplanten en beoordeeld te worden in hoeverre het plangebied geschikt is als biotoop voor deze soorten planten.

Veldbezoek

Omdat aanwezigheid van de Ringslang binnen het plangebied aan de Babsloot uitgesloten kan worden en de voorgenomen plannen geen nadelige effecten zullen hebben op de Groene glazenmaker en de Rugstreeppad, is tijdens het veldbezoek op 5 juni 2013 geen onderzoek gedaan naar aanwezigheid van deze soorten. De voorgenomen plannen zullen ook geen nadelige effecten veroorzaken voor de Kleine modderkruiper, de Bittervoorn en de Platte schijfhoren, maar voor de zekerheid is de watergang op de oostgrens van het plangebied toch bemonsterd. Daarnaast is gelet op aanwezigheid van vogels met een vaste verblijfplaats en op geschiktheid van de gemeente dependance voor deze verblijfplaatsen en verblijfplaatsen voor vleermuizen. Naar de aanwezigheid van grondgebonden zoogdieren is geen onderzoek gedaan. Dit omdat er volgens verspreidingsgegevens van de Zoogdierverseniging, geen strikt beschermde grondgebonden zoogdieren aanwezig zijn in de omgeving van het plangebied. Het plangebied is daarnaast niet geschikt als leefgebied voor deze dieren. Ook is niet gelet op het voorkomen van beschermde dagvlinders, omdat deze vlinders meestal gebonden zijn aan specifieke, vaak minder algemeen voorkomende biotopen, het merendeel van deze soorten erg zeldzaam is en er binnen het plangebied geen vegetatie aanwezig is waarvan de rupsen of de vlinders kunnen eten. Op basis van habitateisen en verspreidingsgegevens van de Vlinderstichting wordt het voorkomen van beschermde dagvlinders binnen het plangebied ook niet verwacht. De voorgenomen plannen zullen daarom geen nadelige gevolgen voor deze soortgroep met zich meebrengen.

De gemiddelde temperatuur tijdens het veldbezoek bedroeg 15,5 °C. Het was onbewolkt en de wind kwam uit noordelijke richting met een gemiddelde snelheid van 3,1 meter per seconde (KNMI.nl).

Vleermuizen

Het plangebied is beoordeeld op de mogelijke waarde voor vleermuizen (bijlage 2). Hierbij is gelet op de geschiktheid van de aanwezige bebouwing als verblijfplaats voor deze dieren: aanwezigheid van spouwgaten en andere openingen in muren en daken, meststrepen bij eventuele invliegopeningen en type bouw materiaal. Ook is beoordeeld of er binnen en in de directe omgeving van het plangebied potentieel belangrijke vliegroutes en foerageergebied voor vleermuizen aanwezig zijn, zoals bomenrijen, andere groene, lijnvormige landschapselementen en (kleinschalige) weilanden en andere (half) open gebieden. Hierbij is ook gelet op het aanbod van geschikt foerageergebied in de omgeving van het plangebied.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Het ministerie van Economische Zaken (EZ) heeft een aantal vogelsoorten aangewezen als zijnde 'vogels met een vaste verblijfplaats' (bijlage 3). Hun verblijfplaatsen worden jaarrond beschermd door de Flora- en faunawet, inclusief hun functionele leefomgeving. Dit wil zeggen dat het leefgebied zodanig beschermd is dat, bij ingrepen, de betreffende soort zijn verblijfplaats zal moeten kunnen blijven gebruiken.

Het plangebied en de directe omgeving zijn daarom onderzocht op de aanwezigheid van nesten die jaarrond beschermd zijn. Dit is gedaan door te letten op sporen (braakballen, veren, uitwerpselen en dergelijke), nesten en aan de hand van geluiden en zichtwaarnemingen van de betreffende vogelsoorten. Ook is gelet op territorium-indicerend gedrag van vogels. Tevens is beoordeeld of het gebied een significant onderdeel zou kunnen uitmaken van de functionele leefomgeving van een vogelsoort met een vaste verblijfplaats.

Vissen

Uit verspreidingsgegevens van Stichting RAVON blijkt dat de volgende strikt beschermde vissoorten in de omgeving van het plangebied voorkomen: de Bittervoorn (*Rhodeus amarus*), de Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*) en de Rivierdonderpad (*Cottus perifretum*). Tijdens het ecologisch onderzoek in 2010 is alleen de Kleine modderkruiper aangetroffen in de omgeving van het plangebied en wegens het ontbreken van basaltblokken of andere stenige bekleding van de oevers, kan de aanwezigheid van de Rivierdonderpad uitgesloten worden.

Tijdens de quickscan is de watergang binnen het plangebied steekproefsgewijs met behulp van schepnetten bevestigd om exemplaren van de Kleine modderkruiper en eventueel de Bittervoorn te kunnen vangen.

Ongewervelden

Gegevens van EIS-Nederland laten zien dat de Platte schijfhoren (*Anisus vorticulus*) in de omgeving van het plangebied voorkomt. Tijdens de quickscan is de watergang daarom beoordeeld op de mate van geschiktheid als leefgebied voor deze soort. Tevens is de watergang met behulp van een schepnet bemonsterd. Hierbij is het schepnet door de onderwatervegetatie gehaald. Vervolgens is dit monster in een emmer gedaan en zijn alle aanwezige schijfhorens (alle soorten) verzameld. Deze zijn meegenomen en gedetermineerd in het laboratorium.

Op basis van verspreidingsgegevens van EIS-Nederland en de Vlinderstichting wordt de aanwezigheid van strikt beschermde libellen of andere ongewervelden zoals waterkevers niet verwacht.

Vaatplanten

Het plangebied is dekkend onderzocht op de aanwezigheid van beschermde soorten vaatplanten. Voor soorten waarvan de bloeiperiode nog niet begonnen was, is beoordeeld of er binnen het plangebied geschikt biotoop aanwezig is.

5. Resultaten

Vleermuizen

Tijdens het veldbezoek werden verschillende openingen in het gebouw van de gemeente aangetroffen via welke vleermuizen geschikte ruimtes kunnen bereiken die gebruikt kunnen worden als verblijfplaats (foto 3 en 4). Vleermuizen hebben maar een opening van 1,3 centimeter groot nodig om ergens in of tussen te kruipen en kunnen hun verblijfplaats bijvoorbeeld in de spouwmuren hebben die ze via ruimtes onder losliggende dakpannen of via ventilatieopeningen in de muren kunnen bereiken.

Foto 3: losliggende dakpannen

Foto 4: ventilatieopeningen

Er zijn geen potentieel belangrijke vliegroutes of foerageergebied aangetroffen. Vleermuizen zouden de watergang binnen het plangebied en het hieraan grenzende perceel (foto 5) ten oosten van het plangebied kunnen gebruiken om te foerageren, maar dit betreft geen essentieel foerageergebied. Dit omdat er in de directe omgeving van het plangebied voldoende geschikt foerageergebied aanwezig is waarnaar de vleermuizen, wanneer nodig, kunnen uitwijken. Bovendien blijft de watergang, en daarmee het foerageergebied, tijdens en na de geplande werkzaamheden behouden.

Foto 5: geschikt foerageergebied vleermuizen

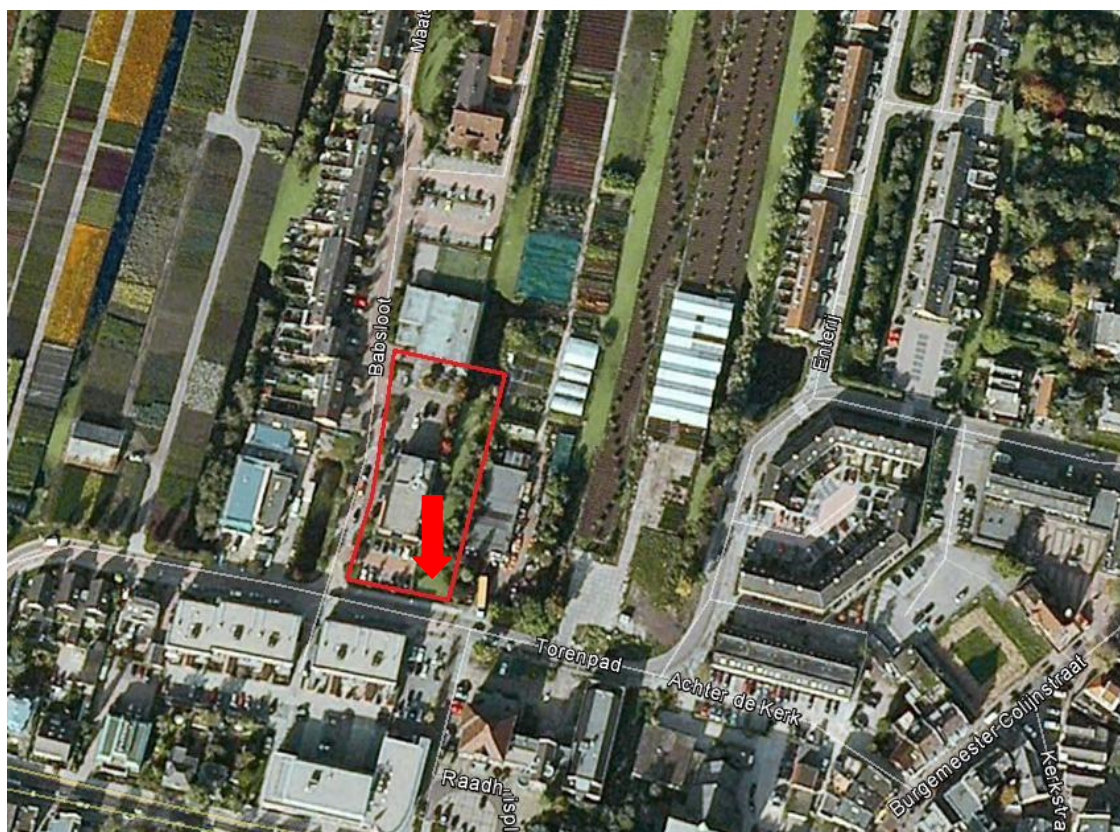
Foto 6: Meerkoet met jongen

Vogels met een vaste verblijfplaats

In theorie is het pand van de gemeente geschikt als vaste verblijfplaats voor de Huismus (*Passer domesticus*). Dit omdat er voor deze vogelsoort mogelijkheden aanwezig zijn om via de dakpannen geschikte ruimtes te bereiken waarin ze haar nest kan maken. De mogelijkheden zijn echter beperkt en tijdens het veldbezoek (dat binnen de datumgrenzen van de soort heeft plaatsgevonden) zijn geen exemplaren van de Huismus gezien of gehoord. In deze periode van het jaar zijn huismussen al druk bezig met nestelen en kunnen ze al jongen hebben. Om deze reden zouden ze opgemerkt moeten zijn wanneer ze het pand als verblijfplaats in gebruik hebben.

De panden zijn niet geschikt als vaste verblijfplaats voor de Gierzwaluw (*Apus apus*). Dit omdat open aanvliegroutes ontbreken. Tijdens het veldbezoek zijn wel exemplaren van de Gierzwaluw waargenomen.

In geen van de bomen of struiken binnen en rondom het plangebied zijn jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Ook zijn er geen aanwijzingen (braakballen, uitwerpselen, veren en dergelijke) gevonden waaruit blijkt dat een vogel met een vaste verblijfplaats gebruikmaakt van het plangebied. Wel is er een Meerkoet (*Fulica atra*) met drie jongen waargenomen waarvan het nest zich in de watergang binnen het plangebied bevindt (foto 6 en figuur 5). Daarnaast zijn een Visdief (*Sterna hirundo*) en een Kauw (*Corvus monedula*) waargenomen tijdens het veldbezoek.

Figuur 5: Locatie nest Meerkoet

Vissen

Tijdens de bemonstering van de watergang zijn de volgende vissoorten gevangen: Kleine modderkruiper, Zeelt (*Tinca tinca*), Vetje (*Leucaspis delineatus*) en Ruisvoorn (*Scardinius erythrophthalmus*) (tabel 1). Daarnaast zijn vijf exemplaren van de amfibieënsoort Kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*) gevangen.

Tabel 1: Gevangen vissoorten

Soort	Aantal
Kleine modderkruiper	24
Zeelt	20
Vetje	1
Ruisvoorn	2

Ongewervelden

Tabel 2 geeft weer welke ongewervelden gevangen zijn tijdens het veldbezoek. Te zien is dat er één exemplaar van de strikt beschermde waterslak Platte schijfhoren is gevangen. Dit komt overeen met de verspreiding van de soort in Nederland (bijlage 4), hetgeen aangeeft dat met voldoende zekerheid gesteld kan worden dat de determinatie juist is. De overige genoemde soorten worden niet beschermd door de Flora- en faunawet.

Tabel 2: Gevangen soorten ongewervelden

Soort	Aantal
Spinnende watertor <i>Hydrophilus aterrimus</i>	2
Tuimelaar <i>Cybister lateralimarginalis</i>	1
Gewone poelslak <i>Lymnaea stagnalis</i>	3
Posthoornslak <i>Planorbarius corneus</i>	2
Draaikolkschijfhoren <i>Anisus vortex</i>	11
Platte schijfhoren <i>Anisus Vorticulus</i>	1
Witte schijfhoren <i>Gyraulus albus</i>	1
Gekielde schijfhoren <i>Planorbis carinatus</i>	6
Gewone schijfhoren <i>Planorbis planorbis</i>	11
Gladde schijfhoren <i>Gyraulus laevis</i>	1
Grote diepslak <i>Bithynia tentaculata</i>	4
Bronblaashoren <i>Physa fontinalis</i>	1
Oorvormige poelslak <i>Radix auricularia</i>	1
Ovale poelslak <i>Radix ovata</i>	7
Vijverpluimdrager <i>Valvata piscinalis</i>	1
Gewone Hoornschaal <i>Sphaerium corneum</i>	1
Begroeide poelslak <i>Radix peregra</i>	3

Late hoornschaal <i>Musculium transversum</i>	1
Moeras hoornschaal <i>Musculium lacustre</i>	1

Vaatplanten

Er zijn binnen het plangebied geen beschermde vaatplanten aangetroffen. Wel zijn exemplaren van de boomsoorten Gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*) en Zwarte els (*Alnus glutinosa*) waargenomen en zijn groeiplaatsen van Kleefkruid (*Galium aparine*), Bijvoet (*Artemisia vulgaris*), Dauwbraam (*Rubus caesius*) en Mannetjesvaren (*Dryopteris filix-mas*) aangetroffen.

Deze vaatplanten bevonden zich allemaal aan de oostkant van het dependance gebouw tussen de watergang en het gebouw.

6. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

Vleermuizen

Het pand binnen het plangebied is geschikt als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Bij de sloop van dit gebouw kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen verloren gaan, verstoord of aangetast worden, hetgeen leidt tot een overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet. Om de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen uit te kunnen sluiten, dan wel vast te kunnen stellen, dient aanvullend onderzoek uitgevoerd te worden. Dit onderzoek zal uitgevoerd worden volgens het meest recente vleermuisprotocol van maart 2013 en bestaat uit vier vleermuisinventarisaties in de periode mei tot en met oktober. Met behulp van dit onderzoek wordt de precieze functie van de bebouwing voor vleermuizen onderzocht en wordt duidelijk welke soorten gebruikmaken van het plangebied. Op basis van de resultaten wordt beoordeeld of en welke mitigerende maatregelen genomen dienen te worden en of er een ontheffing moet worden aangevraagd.

Als gevolg van de plannen zal geen foerageergebied verloren gaan of in oppervlakte of kwaliteit afnemen. Er zal ook geen verstoring van foeragerende of passerende vleermuizen plaatsvinden, omdat de werkzaamheden overdag uitgevoerd zullen worden. Hierdoor is er geen sprake van verstoring door licht of menselijke activiteiten. Om deze redenen zal er, ten aanzien van foerageergebied, geen overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet plaatsvinden.

Ook zijn er geen potentieel belangrijke vliegroutes aanwezig binnen of in de directe omgeving van het plangebied. Om deze reden zullen de voorgenomen plannen geen nadelige invloed op vliegroutes van vleermuizen hebben en zal er, ten aanzien van vliegroutes, geen overtreding van de Flora- en faunawet plaatsvinden.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Het te slopen pand is in theorie geschikt als verblijfplaats voor de Huismus. Op basis van één veldbezoek valt niet uit te sluiten dat er vaste verblijfplaatsen van deze soort aanwezig zijn binnen het plangebied. Om deze reden is aanvullend onderzoek naar aanwezigheid van de soort nodig om vast te kunnen stellen, danwel uit te kunnen sluiten of er vaste verblijfplaatsen van de Huismus aanwezig zijn. Dit onderzoek dient, volgens de methode van SOVON in de periode tussen 10 maart en 20 juni 2014 plaats te vinden.

Daarnaast dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van (alle) vogels (globaal van half maart - half juli) en wordt aanbevolen om de werkzaamheden buiten deze periode uit te voeren om verstoring van (in de omgeving) broedende vogels (zoals de Meerkoet) te voorkomen.

Vissen

Behalve de Kleine modderkruiper zijn er geen andere beschermde vissoorten in de watergang aangetroffen. Dat de Bittervoorn niet is aangetroffen, betekent niet dat de soort ook niet aanwezig is in de watergang, maar omdat de watergang niet aangetast wordt als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden, zullen er geen nadelige gevolgen optreden voor deze soort en de Kleine modderkruiper, waardoor er geen verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet overtreden worden en er, ten aanzien van deze soorten, geen verplichtingen bestaan vanuit deze wet.

Ongewervelden

De Platte schijfhoren wordt vermeld in tabel 3, bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Dit betekent dat zowel exemplaren van de soort zelf als hun leefgebied beschermd zijn. Omdat de watergang niet aangetast wordt als gevolg van de voorgenomen plannen, zullen er geen nadelige effecten voor de soort optreden en is er geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet. Om deze reden bestaan er, ten aanzien van de Platte schijfhoren, geen verplichtingen vanuit deze wet.

Vaatplanten

Tijdens de quickscan zijn geen strikt beschermde vaatplanten waargenomen. Het veldbezoek heeft voor een aantal strikt beschermde soorten buiten de bloeiperiode plaatsgevonden, maar voor deze soorten is binnen het plangebied geen geschikt biotoop aanwezig. Om deze reden kan er, met voldoende zekerheid, vanuit gegaan worden dat er tijdens het veldbezoek geen soorten gemist zijn. Overtreding van de Flora- en faunawet ten aanzien van vaatplanten is daarom niet aan de orde en maatregelen of een ontheffing zijn niet nodig.

Overig

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermde) de zorgplicht die in artikel 2 van de Flora- en faunawet voorgeschreven wordt. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Dit kan bijvoorbeeld door een Egel (*Erinaceus europaeus*) die zich op het werkterrein bevindt te verplaatsen voordat gestart wordt met de werkzaamheden. Hiervoor is eerst een inspectie van het werkterrein nodig.

Referenties

KNMI, Rotterdam, 2013. *Het weer op ... was*. Beschikbaar op het World Wide Web:
[http://knmi.nl/klimatologie/daggegevens/index.cgi?day=document.forms\[Invoer\].day.value&month=document.forms\[Invoer\].month.value&year=document.forms\[Invoer\].year.value](http://knmi.nl/klimatologie/daggegevens/index.cgi?day=document.forms[Invoer].day.value&month=document.forms[Invoer].month.value&year=document.forms[Invoer].year.value)

KuiperCompagnons & Van Omme en De Groot B.V., 2013. *Torenpad-Oost-Boskoop. Model 5B. Handhaven bibliotheek*. Rotterdam.

Ravon.nl

Soons, P.J.A., Huber, M & D. van der Meijden, 1999-nu, *Flora- en Faunawet bewerking en toelichting*. Band 1-5 Koninklijke Vermande, Den Haag

Vlinderstichting, 2013. *Overzicht Nederlandse dagvlinders*. Beschikbaar op het World Wide Web:
<http://vlinderstichting.nl/vlinders.php?id=165>

Zoogdieratlas.nl

Bijlage 1: Tabellen soorten Flora- en faunawet

Tabel 1: Algemene soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Er hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, maar wel moet de zorgplicht worden nagekomen.

<u>Zoogdieren</u>	
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Haas	<i>Lepus europaeus</i>
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Ondergrondse woelmuis	<i>Microtus subterraneus</i>
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>
<u>Reptielen en amfibieën</u>	
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>
Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i>
Middelste groene kikker	<i>Pelophylax klepton esculentus</i>
<u>Mieren</u>	
Behaarde bosmier	<i>Formica rufa</i>
Kale bosmier	<i>Formica polyctena</i>
Stronkmier	<i>Formica truncorum</i>
Zwartrugbosmier	<i>Formica pratensis</i>

Vervolg tabel 1: Algemene soorten

<u>Slakken</u>	
Wijngaardslak	<i>Helix pomatia</i>
<u>Vaatplanten</u>	
Aardaker	<i>Lathyrus tuberosus</i>
Akkerklokje	<i>Campanula rapunculoides</i>
Brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>
Breed klokje	<i>Campanula latifolia</i>
Gewone dotterbloem	<i>Caltha palustris</i> ssp. <i>palustris</i>
Gewone vogelmelk	<i>Ornithogalum umbellatum</i>
Grasklokje	<i>Campanula rotundifolia</i>
Grote kaardenbol	<i>Dipsacus fullonum</i>
Kleine maagdenpalm	<i>Vinca minor</i>
Knikkende vogelmelk	<i>Ornithogalum nutans</i>
Koningsvaren	<i>Osmunda regalis</i>
Slanke sleutelbloem	<i>Primula elatior</i>
Zwanenbloem	<i>Butomus umbellatus</i>

Tabel 2: Overige soorten

Als een goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteiten geldt een vrijstelling. Er hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, maar de activiteiten moeten aantoonbaar worden uitgevoerd zoals in de gedragscode staat. Tevens geldt de zorgplicht.

Als niet gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode, maar wel maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als niet gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode en geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden. De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Zoogdieren

Damhert	<i>Cervus dama</i>
Edelhert	<i>Cervus elaphus</i>
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>
Grijze zeehond	<i>Halichoerus grypus</i>
Grote bosmuis	<i>Apodemus flavicollis</i>
Steenmarter	<i>Martes foina</i>
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>

Reptielen en amfibieën

Alpenwatersalamander	<i>Mesotriton alpestris</i>
Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>

Dagvlinders

Moerasparelmoervlinder	<i>Euphydryas aurinia</i>
Vals heideblauwtje	<i>Lycaeides idas</i>

Vissen

Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>
Meerval	<i>Silurus glanis</i>
Rivierdonderpad	<i>Cottus perifretum</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Vaatplanten

Aangebrande orchis	<i>Neottia ustulata</i>
Aapjesorchis	<i>Orchis simia</i>
Beenbreek	<i>Narthecium ossifragum</i>
Bergklokje	<i>Campanula rhomboidalis</i>
Bergnachtorchis	<i>Platanthera chlorantha</i>
Bijenorchis	<i>Ophrys apifera</i>
Blaasvaren	<i>Cystopteris fragilis</i>
Blauwe zeedistel	<i>Eryngium maritimum</i>
Bleek bosvogeltje	<i>Cephalanthera damasonium</i>
Bokkenorchis	<i>Himantoglossum hircinum</i>
Brede orchis	<i>Dactylorhiza majalis majalis</i>
Bruinrode wespenorchis	<i>Epipactis atrorubens</i>
Daslook	<i>Allium ursinum</i>
Dennenorchis	<i>Goodyera repens</i>
Duitse gentiaan	<i>Gentianella germanica</i>
Franjementiaan	<i>Gentianopsis ciliata</i>
Geelgroene wespenorchis	<i>Epipactis muelleri</i>
Gele helmblom	<i>Pseudofumaria lutea</i>
Gevlekte orchis	<i>Dactylorhiza maculata</i>
Groene nachtorchis	<i>Dactylorhiza viridis</i>
Groensteel	<i>Asplenium viride</i>
Grote keverorchis	<i>Neottia ovata</i>
Grote muggenorchis	<i>Gymnadenia conopsea</i>
Gulden sleutelbloem	<i>Primula veris</i>
Harlekijn	<i>Anacamptis morio</i>
Herfstschroeforchis	<i>Spiranthes spiralis</i>
Herfsttijloos	<i>Colchicum autumnale</i>
Hondskruid	<i>Anacamptis pyramidalis</i>
Honingorchis	<i>Herminium monorchis</i>
Jeneverbes	<i>Juniperus communis</i>
Klein glaskruid	<i>Parietaria judaica</i>
Kleine keverorchis	<i>Neottia cordata</i>
Kleine zonnedaauw	<i>Drosera intermedia</i>
Klokjesgentiaan	<i>Gentiana pneumonanthe</i>
Kluwenklokje	<i>Campanula glomerata</i>
Koraalwortel	<i>Corallorrhiza trifida</i>
Kruisbladgentiaan	<i>Gentiana cruciata</i>
Lange ereprijs	<i>Veronica longifolia</i>
Lange zonnedaauw	<i>Drosera anglica</i>
Mannetjesorchis	<i>Orchis mascula</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Maretak	<i>Viscum album</i>
Moeraswespenorchis	<i>Epipactis palustris</i>
Muurbloem	<i>Erysimum cheiri</i>
Parnassia	<i>Parnassia palustris</i>
Pijlscheefkelk	<i>Arabis hirsuta sagittata</i>
Poppenorchis	<i>Orchis anthropophora</i>
Prachtklokje	<i>Campanula persicifolia</i>
Purperorchis	<i>Orchis purpurea</i>
Rapunzelklokje	<i>Campanula rapunculus</i>
Rechte driehoeksvaren	<i>Gymnocarpium robertianum</i>
Rietorchis	<i>Dactylorhiza majalis praetermissa</i>
Ronde zonnedauw	<i>Drosera rotundifolia</i>
Rood bosvogeltje	<i>Cephalanthera rubra</i>
Ruig klokje	<i>Campanula trachelium</i>
Schubvaren	<i>Asplenium ceterach</i>
Slanke gentiaan	<i>Gentianella amarella</i>
Soldaatje	<i>Orchis militaris</i>
Spaanse ruiter	<i>Cirsium dissectum</i>
Spindotterbloem	<i>Caltha palustris araneosa</i>
Steenanjer	<i>Dianthus deltoides</i>
Steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>
Stengelloze sleutelbloem	<i>Primula vulgaris</i>
Stengelomvattend havikskruid	<i>Hieracium amplexicaule</i>
Stijf hardgras	<i>Catapodium rigidum</i>
Tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>
Valkruid	<i>Arnica montana</i>
Veenmosorchis	<i>Hammarbya paludosa</i>
Veldgentiaan	<i>Gentianella campestris</i>
Veldsalie	<i>Salvia pratensis</i>
Vleeskleurige orchis	<i>Dactylorhiza incarnata</i>
Vliegenorchis	<i>Ophrys insectifera</i>
Vogelnestje	<i>Neottia nidus-avis</i>
Voorjaarsadonis	<i>Adonis vernalis</i>
Wantsenorchis	<i>Anacamptis coriophora</i>
Waterdrieblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>
Weideklokje	<i>Campanula patula</i>
Welriekende nachtorchis	<i>Platanthera bifolia</i>
Wilde gagel	<i>Myrica gale</i>
Wilde kievitsbloem	<i>Fritillaria meleagris</i>
Wilde marjolein	<i>Origanum vulgare</i>
Wit bosvogeltje	<i>Cephalanthera longifolia</i>
Witte muggenorchis	<i>Pseudorchis albida</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Zinkviooltje	<i>Viola lutea calaminaria</i>
Zomerklokje	<i>Leucojum aestivum</i>
Zwartsteel	<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>
<u>Kevers</u>	
Vliegend hert	<i>Lucanus cervus</i>
<u>Kreeftachtigen</u>	
Rivierkreeft	<i>Astacus astacus</i>

Soorten van Tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Als maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit artikel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (soorten bijlage 1 AMvB) of uit de Habitatrichtlijn (soorten bijlage IV HRL).

Deze belangen zijn:

- *Bescherming van flora en fauna (b)*
- *Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)*
- *Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten (e)*
- En alléén voor soorten van bijlage 1 AMvB:
- *Uitvoering werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)*

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Is er een wettelijk belang (belang b, d, e of j)?
- Is er een bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Soorten bijlage 1 AMvB:

Zoogdieren

Boommarter	<i>Martes martes</i>
Das	<i>Meles meles</i>
Eikelmuis	<i>Eliomys quercinus</i>
Gewone zeehond	<i>Phoca vitulina</i>
Veldspitsmuis	<i>Crocidura leucodon</i>
Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>

Reptielen en amfibieën

Adder	<i>Vipera berus</i>
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>
Ringslang	<i>Natrix natrix</i>
Vinpootsalamander	<i>Lissotriton helveticus</i>
Vuursalamander	<i>Salamandra salamandra</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage 1 AMvB:

Vissen

Beekprik	<i>Lampetra planeri</i>
Bittervoorn	<i>Rhodeus amarus</i>
Elrits	<i>Phoxinus phoxinus</i>
Gestippelde alver	<i>Alburnoides bipunctatus</i>
Grote modderkruiper	<i>Misgurnus fossilis</i>
Rivierprik	<i>Lampetra fluviatilis</i>

Dagvlinders

Bruin dikkopje	<i>Erynnis tages</i>
Dwergblauwtje	<i>Cupido minimus</i>
Dwergdikkopje	<i>Thymelicus acteon</i>
Groot geaderd witje	<i>Aporia crataegi</i>
Grote ijsvogelvlinder	<i>Limenitis populi</i>
Heideblauwtje	<i>Plebeius argus</i>
Iepenpage	<i>Satyrium w-album</i>
Kalkgraslanddikkopje	<i>Spialia sertorius</i>
Keizersmantel	<i>Argynnis paphia</i>
Klaverblauwtje	<i>Polyommatus semiargus</i>
Purperstreepparelmoervlinder	<i>Brenthis ino</i>
Rode vuurvlinder	<i>Lycaena hippothoe</i>
Rouwmantel	<i>Nymphalis antiopa</i>
Tweekleurig hooibeestje	<i>Coenonympha arcania</i>
Veenbesparelmoervlinder	<i>Euphydryas aurinia</i>
Veenhooibeestje	<i>Coenonympha tullia</i>
Veldparelmoervlinder	<i>Melitaea cinxia</i>
Woudparelmoervlinder	<i>Melitaea diamina</i>
Zilvervlek	<i>Bolaria euphrosyne</i>

Vaatplanten

Groot zeegras	<i>Zostera marina</i>
---------------	-----------------------

Soorten bijlage IV HRL:

Zoogdieren

Bechsteins vleermuis	<i>Myotis bechsteinii</i>
Bever	<i>Castor fiber</i>
Bosvleermuis	<i>Nyctalus leisleri</i>
Brandts vleermuis	<i>Myotis brandtii</i>
Bruinvis	<i>Phocoena phocoena</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage IV HRL:

Franjestaart	<i>Myotis nattereri</i>
Gewone baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>
Gewone dolfijn	<i>Delphinus delphis</i>
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>
Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>
Grijze grootoorvleermuis	<i>Plecotus austriacus</i>
Grote hoefijzerneus	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>
Hamster	<i>Cricetus cricetus</i>
Hazelmuis	<i>Muscardinus avellanarius</i>
Ingekorven vleermuis	<i>Myotis emarginatus</i>
Kleine dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>
Kleine hoefijzerneus	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>
Lynx	<i>Lynx lynx</i> spp. <i>lynx</i>
Meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>
Mopsvleermuis	<i>Barbastella barbastellus</i>
Noordse woelmuis	<i>Microtus oeconomus</i>
Otter	<i>Lutra lutra</i>
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>
Ruige (Nathusius') dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>
Tuimelaar	<i>Tursiops truncatus</i>
Tweekleurige vleermuis	<i>Vespertilio murinus</i>
Vale vleermuis	<i>Myotis myotis</i>
Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>
Wilde kat	<i>Felis silvestris</i>
Witflankdolfijn	<i>Lagenorhynchus acutus</i>
Witsnuitdolfijn	<i>Lagenorhynchus albirostris</i>

Reptielen en amfibieën

Boomkikker	<i>Hyla arborea</i>
Geelbuikvuurpad	<i>Bombina variegata</i>
Gladde slang	<i>Coronella austriaca</i>
Heikikker	<i>Rana arvalis</i>
Kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>
Knoflookpad	<i>Pelobates fuscus</i>
Muurhagedis	<i>Podarcis muralis</i>
Poelkikker	<i>Pelophylax lessonae</i>
Rugstreeppad	<i>Epidalea calamita</i>
Vroedmeesterpad	<i>Alytes obstetricans</i>
Zandhagedis	<i>Lacerta agilis</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage IV HRL:

Dagvlinders

Donker pimpernelblauwtje	<i>Maculinea nausithous</i>
Grote vuurvlinder	<i>Lycaena dispar</i>
Pimpernelblauwtje	<i>Maculinea teleius</i>
Tijmblauwtje	<i>Maculinea arion</i>
Zilverstreephoobeestje	<i>Coenonympha hero</i>

Libellen

Bronslibel	<i>Oxygastra curtusii</i>
Gaffellibel	<i>Ophiogomphus cecilia</i>
Gevlekte witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>
Groene glazenmaker	<i>Aeshna viridis</i>
Noordse winterjuffer	<i>Sympecma paedisca</i>
Oostelijke witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia albifrons</i>
Rivierrombout	<i>Gomphus flavipes</i>
Sierlijke witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia caudalis</i>

Vissen

Houting	<i>Coregonus maraena</i>
Steur	<i>Acipenser sturio</i>

Vaatplanten

Drijvende waterweegbree	<i>Luronium natans</i>
Groenknolorchis	<i>Liparis loeselii</i>
Kruipend moerasscherm	<i>Apium repens</i>
Zomerschroeforchis	<i>Spiranthes aestivalis</i>

Kevers

Brede geelrandwaterroofkever	<i>Dytiscus latissimus</i>
Gestreepte waterroofkever	<i>Graphoderus bilineatus</i>
Heldenbok	<i>Cerambyx cerdo</i>
Juchtleerkever	<i>Osmoderma eremita</i>

Tweekleppigen

Bataafse stroommossel	<i>Unio crassus</i>
-----------------------	---------------------

Slakken

Platte schijfhoren	<i>Anisus vorticulus</i>
--------------------	--------------------------

Bijlage 2: Vleermuizen, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

Vleermuizen en hun leefgebied zijn beschermd door de Flora- en faunawet. In geval van een ruimtelijke ingreep moet ruim van tevoren bekeken worden of deze ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Grofweg zijn vleermuisverblijfplaatsen op te delen in winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paarverblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waar tussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de diverse verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de Flora- en faunawet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de Flora- en faunawet. Let op: voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een relatief langlopend onderzoek nodig (van april t/m september/oktober) en zijn gemiddeld 4 tot 7 bezoeken nodig.

Maatregelen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is over het algemeen sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden blijven of anderszins op een goede manier vervangen worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaapperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat in geval van een significant belangrijke verblijfplaats gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn, anders kan het dier/kunnen de dieren ook passief verjaagd worden (door verstoring van het microklimaat of 's nachts dichten van de invliegopening) mits zij niet verwond, gedood of actief verstoord worden.

Bij het verdwijnen van een verblijfplaats kunnen maatregelen bestaan uit het aanbieden van inpandige voorzieningen in nieuwbouw, zodat deze geschikt is voor vleermuizen om in te verblijven.

Om zeker te weten of de geplande maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de Dienst Regelingen. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is, is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomerijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van groot openbaar belang.

Bijlage 3: Vogels, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

Als maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Deze belangen zijn:

- *Bescherming van flora en fauna (b)*
- *Veiligheid van het luchtverkeer (c)*
- *Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)*

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Is er een wettelijk belang (belang b, c en d)?
- Is er een bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Bescherming van vogelnesten

Artikel 11 van de Flora- en faunawet luidt:

“Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren”.

Tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat er om of er sprake is van een broedgeval. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen (grootweg half maart-half juli) onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen en ook niet als maatregelen worden getroffen die voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats vestigen tijdens het broedseizoen.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest echter permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn *jaarrond* beschermd:

Nesten die het hele jaar door zijn beschermd

Voor de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het *gehele* seizoen:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).

2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Nesten die *niet* het hele jaar door zijn beschermd

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Categorie 5-soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten die momenteel door het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I) wordt gehanteerd:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenavalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>

Bijlage 4: Verspreiding Platte schijfhoren in Nederland vanaf 2004

Bron: Boesveld, A., A.W. Gmelig Meyling & I. van Lente, 2011. Verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2010. Platte schijfhoren. Stichting ANEMOON, Wageningen.

